

טעויות שונות בהזכרת המינים בברכת מעין שלש

חלק א: אכל מין אחד וטעה והזכיר מין אחר - הכל הולך אחר החיתום, ואם בחתימתו הזכיר כהוגן אף על פי שבתחילת הברכה וסמוך לחתימתה לא אמר כהוגן יצא ידי חובתו, אם כי בודאי אם תפס עצמו שטעה לפני שאמר 'ברוך אתה ה'" יחזור למקום שטעה ויאמר כהוגן. ואם בחתימה לא הזכיר כהוגן (ולא תיקן עצמו תוך כדי דיבור) אף שהפתיחה וסמוך לחתימה היה כהוגן, חוזר ומברך.

ועל פי הכללים המתבארים בהמשך אין הדברים אמורים אלא באופנים אלו: אכל מזונות - ובירך על העץ או על הגפן. אכל פירות מז' המינים (חוץ מענבים ותמרים, וכדלהלן) ובירך על המחיה או על הגפן. אבל: שתה יין - ובירך על העץ או על המחיה (וכן שהזכיר טעות זו רק בחתימה או רק בפתיחה), אכל תמרים ובירך על המחיה אכל ענבים - ובירך על הגפן יצא ידי חובתו בדיעבד ואינו חוזר ומברך.

חלק ב: אכל כמה מינים ושכח להזכיר כולם - אם בתחילת הברכה או סמוך לחתימה או בחתימה הזכירם, יצא ידי"ח ואינו חוזר ומברך, ואם תפס עצמו שטעה לפני שסיים "ברוך אתה ה'" יחזור למקום שטעה ויאמר כהוגן, ואם לא הזכירם לא בפתיחה ולא סמוך לחתימה ולא בחתימה חוזר ומברך מעין שלש ומזכיר מה ששכח.

והנפק"מ בין נידון זה, דמתחשבים גם עם תחילת הברכה או אמצעה, לבין נידון הנ"ל (חלק א') שהכל הולך אחר החיתום, שבחלק א' (והוא עפ"י השו"ע ומ"ב סי' נ"ט) אין צריך לחתום אלא ענין אחד, וכיון שחתם שלא כהוגן הוי בגדר משנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות, משא"כ בנידון"ד שחתימתו היתה כהוגן לענין אחד שחייב לברך עליו, אלא ששכח להזכיר עוד ענין ובה כיון שהזכירו בטופס הברכה שפיר דמי.

ואם אכל מזונות ושתה יין ושכח להזכיר 'על הגפן' יצא ידי"ח, וכן הדין באכל מזונות ותמרים ושכח להזכיר על פרי העץ, וכן באכל ענבים ושתה יין והזכיר רק על הגפן או רק על העץ יצא ידי חובתו ואינו חוזר ומברך מה ששכח.

אכל פירות משבעת המינים ופירות אילן אחרים

סעי' י"ג שו"ע: אם אכל פירות מז' המינים ואכל תפוחים (וה"ה כל שאר פירות למיניהן שברכתן בורא פרי העץ) א"פ לברך על התפוחים בורא נפשות, שגם הם בכלל על העץ, שגם הם פרי עץ הם. ואין צריך כוונה לפטור הפירות, אלא לכתחילה וללא שום כוונה מיוחדת נפטרים פירות האילן שאכל בברכת 'על העץ' והמברך בורא נפשות עליהם ברכתו לבטלה הוא.

ואף כשאכל רק תפוחים ושאר פירות האילן (ללא פירות מז' המינים) ובירך עליהם בטעות 'על העץ' יצא ידי חובתו, אבל לכתחילה אין לברך עליהם 'על העץ' אלא בורא נפשות, ואפילו אכל חצי זית (ויותר) פירות האילן וחצי זית פירות שבעת המינים אינו מברך אלא בורא נפשות, ובדיעבד אם בירך 'על העץ' יצא, אבל כשאכל חצי זית מפרי אחד דשבעת המינים וחצי זית מפרי אחר דשבעת המינים ודאי מצטרפים יחד לברך מעין שלש.